

הטפה מאוחרת

נשיאת העליון בדימוס דורית ביניש מתחה לא-חרונה ביקורת על המשטרה המתגאה בריבוי מעצרים עד תום ההליכים. בוקר טוב אליהו. כידוע, בתי המשפט הם שמאשרים את המעצרים הללו. אם יש בהם דופי, כיצד זכו לאישור? ושואל הפכו בתי המשפט לחותמת גומי של המשטרה, או שיש איזו

סימביוזה בינם לבין התביעה?

בעיית המעצרים היא חלק מנושא רחב וכאוב: הפגיעה הקשה בזכויות האדם המתרחשת בישראל במהלך הפעלת המשפט הפלילי. אמרו על המהפכה המשפטית שהיא מחזקת את זכויות האדם ומגיינה מפני הפוליטיקה הדורסנית. אכן, היו כאלה שזכו ליהנות מאותה מהפכה. למשל, עזמי בשארה, שהליברליות הנדיבה של העליון איפשרה לו להיבחר לכנסת. לפני המהפכה, בימיהם של השופטים אגרנט וזוסמן, הוא היה בוודאי נחסם. אולם הליברליות הזו נמוגה לחלוטין בתחום המשפט הפלילי, הנורע לאלפי ישראלים, ומהווה את לב ליבן של זכויות האדם. הנה מספר ציוני דרך בהתפתחות שהובילה לפגיעה בזכויות האדם. העליון העלה לגדולה את העבירה של הפרת אמונים, שהגדרתה המעורפלת מאפשרת ענישה רטרואקטיבית, בניגוד גמור לעקרונות בסיסיים הנוגעים לזכויות אדם. במקביל מאפשרת עבירה זו למשטרה ולתביעה לפתוח בחקירות, ולהביא למעצרים, בגין מעשים שמעולם לא נכללו בתחום הפלילי.

אנו עדים למסע המתנהל נגד פאינה קירשנבאום, ואיש איננו מתרגש מכך שגם לגביה מופעל הנוהל של הדלפה ממערכת אכיפת החוק והרשעה בתקשורת

ציון דרך נוסף הוא העתירות לבג"ץ על שהיועץ המשפטי נמנע להגיש כתב אישום נגד אדם זה או אחר. מתברר שביקורת בג"ץ על היועץ היא חד-כיוונית: למיטב ידיעתי, מעולם לא הצטווה היועץ להימנע מהגשת כתב אישום, אך בהחלט אירע שהעליון הורה לו להגיש כתב אישום. הוראה כזו מציבה את בית המשפט, האמור להיות ניטרלי, בראש התביעה. איך ישפיע הדבר על סיכוייו של הנאשם במשפט בערכאה נמוכה לאחר שהעליון הורה להאשימו? הבה ניזכר במשפטו של משה קצב. קדמה לו עתירה לבג"ץ נגד הסדר הטיעון שנעשה עימו. העתירה נדחתה ברוב דעות, אך הנשיאה ביניש קבעה ברעת מיעוט שהחלטה על הסדר הטיעון עומדת "בניגוד בולט לאינטרס הציבורי שבהעברת מסר אפקטיבי ומרתיע מפני עבריינות מין". בשלב זה קצב עדיין לא הורשע. האם לא מוקדם היה לדבר על "מסר אפקטיבי ומרתיע מפני עבריינות מין"?

מכאן לסיקור התקשורת של חשודים ונאשמים, הניזון לא אחת מרשויות האכיפה. בבג"ץ קצב מתחו שניים משופטי העליון (אדמונד לוי ואליעזר ריבלין) ביקורת חריפה על היועץ המשפטי מני מזוז בעניין זה. השופט לוי ציין, ברעת מיעוט, כי "משך כל תקופת החקירה לא חדל פרסומם של פרטים חסויים אודותיה", ו"במציאות של ימינו, עוד קודם שעזב מסמך משפטי את שולחןנו של היועץ המשפטי לממשלה, נפרש הוא באותיות של קירוש לבנה מעל דפי העיתון היומי".

התופעה של מאבק תקשורת נגד חשודים ונאשמים מהווה דפוס חוזר ונשנה הפוגע קשות בסיכויי הנאשם לזכות במשפט הוגן. לבתי המשפט יש כלים למנוע זאת. למשל, באמצעות השימוש בהגנה מן הצדק. אולם הדבר כמעט שלא נעשה. רק לאחרונה אנו עדים למסע המתנהל נגד פאינה קירשנבאום מישראל ביתנו, ואיש איננו מתרגש מכך שגם לגביה מופעל הנוהל של הדלפה ממערכת אכיפת החוק והרשעה בתקשורת.

לכך ניתן להוסיף את ההגמשה בדיני הראיות המקלה על השגת הרשעה, שהיא לא תמיד מוצדקת. אחוזי ההרשעה בעבירות פליליות זינקו והגיעו לאחוזים בלתי הגיוניים. גם הסיכון של הרשעת חפים מפשע גדל בצורה משמעותית, וקשה לדמיין פגיעה קשה מזו בזכויות האדם.

רצוי שהשופטים יבטיחו את זכויות האדם במשפט הפלילי כאשר הם מכהנים בתפקיד, במקום להטיף לאחר פרישתם. ■

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ

אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) - ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ